

ANEXA 3: RAPORT DE EVALUARE A IMPACTULUI PROIECTULUI/PROGRAMULUI

Rezumatul proiectului:

Denumirea proiectului/programului: Valorificarea potențialului turistic al regiunii de centru a Republicii Moldova (raioanele Strășeni, Călărași, Nisporeni și Ungheni)

Codul proiectului/programului: 23057

Data aprobării finanțării: Conform deciziei CNCDR nr. 1/17 din 27.01.2017, suma aprobată din FNDRL constituia **27 454 916,21 MDL**;

Conform cererii de finanțare, suma solicitată din FNDRL constituia **27 454 916,21 MDL**

Localizarea proiectului/programului: or. Călărași, s. Iurcenii, s. Țigănești

Durata proiectului: Etapa I : iunie 2017- octombrie 2020

Etapa II: iunie 2022 – august 2023

Bugetul total valorificat: 32 759 737,83 MDL

1.Descrierea succintă a contextului general al proiectului, conform cererii de finanțare:

Proiectul turistic integrat a avut drept scop să modernizeze infrastructura și să valorifice patrimoniul local. Proiectul a inclus reparația a 1,4 km a străzii Mihai Eminescu și 0,33 km de drum local în satul Palanca, raionul Călărași, amenajarea a 10 popasuri turistice în mai multe localități, construcția unei scene de amfiteatru în or. Călărași, reabilitarea Muzeului de Istorie și Etnografie și reamenajarea Parcului „Aleea Clasicilor” din or. Călărași. Prin combinarea lucrărilor rutiere cu investiții culturale și de agrement, inițiativa a urmărit crearea unei experiențe turistice complete și creșterea atractivității regiunii.

2. Intervenția logică a proiectului/programului, conform cererii de finanțare:

Obiectivul general:

Dezvoltarea și promovarea sectorului turistic al regiunii Centru (raioanele Strășeni, Nisporeni, Călărași, Ungheni) care ulterior va asigura și determina creșterea indicatorilor economici și dezvoltarea factorilor competitivi pe termen lung ai regiunii.

Obiective specifice:

- 1.Promovarea potențialului turistic al regiunii, sporirea vizibilității turistice prin marcarea itinerarelor turistice pentru cicliști și plasarea indicatoarelor și panourilor spre obiectivele turistice din Regiunea Centru.
- 2.Îmbunătățirea accesului la servicii și utilități publice de calitate, prin construcția popasurilor turistice dotate cu utilități conexe.
- 3.Creșterea calității serviciilor turistice prin crearea Centrului Regional de Dezvoltare și Promovare a Turismului (în continuare CRDPT) în regiunea Centru.
- 4.Reabilitarea patrimoniului cultural și infrastructurii turistice în regiunea Centru prin renovarea/reparația a două porțiuni de drum spre importante obiective turistice, construcția unei scene - amfiteatru, renovarea Muzeului de Istorie și Etnografie, a Aleii Clasicilor din or. Călărași.

I. Raport de evaluare a impactului proiectului/programului

Denumirea proiectului/programului:	Valorificarea potențialului turistic al regiunii de centru a Republicii Moldova (raioanele Strășeni, Călărași, Nisporeni și Ungheni)
Codul proiectului/programului:	23057
Perioada evaluării:	01 septembrie - 15 septembrie 2025
Regiunea de Dezvoltare:	Centru
Apelul:	Apelul 2016
Măsura SDR 2016-2020:	2.3. Dezvoltarea potențialului turistic al regiunii
Solicitantul:	Consiliul raional Călărași
Beneficiari:	Populația raioanelor Strășeni, Călărași, Nisporeni și Ungheni
Bugetul total al proiectului/programului, mii lei:	32 759 737,83 MDL
Suma alocată din FNDRL, mii lei:	27 454 916,21 MDL
Contribuția Solicitantului, mii lei:	5 304 821,62 MDL
Alte surse, mii lei:	0
Buget valorificat, mii lei	32 759 737,83 MDL
Raportor (numele, prenumele, funcția)	Alina Bujor-Luca , Șef Secția monitorizare și evaluare în cadrul Agenției de Dezvoltare Regională Centru;
Coordonator (numele, prenumele, funcția)	Ion Pînzari , director al Agenției de Dezvoltare Regională Centru;
Criteriile de evaluare	Analiza performanței
În ce măsură obiectivul general și obiectivele specifice ale proiectului contribuie la implementarea politicii de dezvoltare regională/rurală sau alte politici/documente strategice sectoriale relevante (spre exemplu: SNDR, POR, strategiile de dezvoltare social-economică a localității / raionului, planurile de acțiuni, etc.)?	Proiectul contribuie direct la implementarea politicii naționale, regionale și locală. Obiectivul general — dezvoltarea și promovarea sectorului turistic al regiunii Centru — este susținut de activități specifice care sporesc accesibilitatea (drumuri reabilitate), vizibilitatea (popasuri și indicatoare turistice), calitatea serviciilor și valorificarea patrimoniului cultural (muzeu, parc, amfiteatru). Proiectul se aliniază cu Strategia Națională de Dezvoltare Regională (SNDR), care promovează valorificarea potențialului local și reducerea disparităților teritoriale, precum și cu Programul Operațional Regional (POR Centru 2022-2025),

	prin investiții în infrastructură, turism și servicii publice. La nivel local, activitățile proiectului reflectă prioritățile din strategiile social-economice ale raioanelor Călărași, Strășeni, Nisporeni și Ungheni, contribuind la mobilitate, atractivitate și coeziune teritorială. Totodată, proiectul sprijină politicile sectoriale în domeniul turismului, culturii și serviciilor publice, prin acțiuni concrete care transformă obiectivele strategice în rezultate tangibile, cu impact durabil asupra dezvoltării regiunii.
În ce măsură conținutul programului/proiectului corespunde necesităților specifice ale grupurilor țintă?	Proiectul răspunde în mod direct și diferențiat nevoilor grupurilor țintă identificate, prin intervenții care creează valoare economică, socială și culturală. Agenții economici din turism beneficiază de creșterea vizibilității regiunii și de infrastructura care facilitează accesul și circulația turiștilor, generând oportunități comerciale. Autoritățile publice locale sunt sprijinite prin investiții în drumuri, spații publice și centre de promovare, consolidându-și capacitatea de gestionare și atragere de vizitatori. Indirect, proiectul susține instituții culturale, meșteri populari, ONG-uri și centre de recreere, prin crearea unui cadru favorabil pentru activități educaționale, artistice și economice. Populația locală din zonele vizate are acces la spații publice modernizate și la servicii îmbunătățite, ceea ce contribuie la coeziunea comunitară și la dezvoltarea durabilă. Prin această abordare integrată, proiectul reușește să răspundă concret și echilibrat nevoilor diverselor grupuri, transformând regiunea într-un spațiu mai conectat, mai atractiv și mai activ din punct de vedere economic și cultural.
Există un cadru logic al programului/proiectului? Care este calitatea acestuia. Intervenția logică este clară ?	Da, proiectul dispune de un cadru logic formalizat, structurat pe baza relației cauză–efect între obiective, activități și rezultate. Matricea cadrului logic include: • Obiectiv general: dezvoltarea și promovarea sectorului turistic al regiunii centru. • Obiective specifice: promovarea vizibilității, îmbunătățirea accesului, creșterea calității serviciilor, reabilitarea patrimoniului. • Activități: reparații de drumuri, amenajarea popasurilor, construcția scenei, renovarea muzeului și a parcului. • Rezultate: infrastructură turistică

	funcțională, creșterea numărului de vizitatori, consolidarea capacității instituționale. • Impact: atractivitate crescută, dezvoltare economică locală, coeziune regională. Această structură este susținută de indicatori de realizare, rezultat și impact, ceea ce confirmă existența unui cadru logic complet.
Indicatorii stabiliți la nivel de obiective, rezultate și produse corespund criteriilor SMART?	Indicatorii nominali ai proiectului — precum renovarea a 1,4 km de drum în orașul Călărași și 0,3 km de drum local în satul Palanca, amenajarea a 10 popasuri turistice, omologarea unui itinerar turistic, construcția unei scene de amfiteatru, reabilitarea Parcului „Aleea Clasicilor” și a Muzeului de Istorie și Etnografie, realizarea unui spot publicitar — sunt formulați clar, măsurabil și direct legați de obiectivele proiectului și corespund criteriilor SMART. Sunt clar formulați, ușor de măsurat și direct legați de obiectivele propuse: lungimea drumurilor renovate, numărul de popasuri turistice, obiective culturale reabilite și beneficiari estimați. Intervenția logică este coerentă, cu o legătură evidentă între activități, rezultate și impact.
În ce măsură riscurile și ipotezele au fost analizate și luate în considerație în procesul de elaborare/planificare a programului/proiectului?	În etapa de elaborare a proiectului, riscurile și ipotezele au fost tratate ca elemente esențiale ale logicii intervenției, fiind analizate sistematic și integrate formal în matricea cadrului logic. Această abordare reflectă o planificare strategică, orientată spre prevenirea obstacolelor și consolidarea fezabilității implementării. Echipa de proiect a identificat o serie de riscuri potențiale — tehnice, financiare, sociale și administrative — care ar fi putut afecta atingerea obiectivelor. Printre acestea s-au numărat: • Întârzieri în execuția lucrărilor, cauzate de condiții meteorologice nefavorabile sau de disponibilitatea redusă a antreprenorilor locali; • Fluctuații ale prețurilor materialelor de construcție, cu impact asupra bugetului aprobat; • Grad scăzut de interes a comunității, care ar fi putut afecta funcționarea infrastructurilor turistice; • Capacitate administrativă limitată la nivelul autorităților locale, cu risc de gestionarea a obiectivelor; Pentru fiecare risc identificat, proiectul a formulat ipoteze realiste privind condițiile necesare pentru

	succesul intervenției (ex. disponibilitatea fondurilor, colaborarea interinstituțională, acceptarea comunității) și a prevăzut măsuri de atenuare, integrate în mecanismele de monitorizare: • În cazul riscului de întârzieri în execuție, s-au prevăzut clauze contractuale clare privind termenele, penalitățile și mecanismele de raportare lunară, precum și o rezervă de timp în graficul de implementare; • Pentru fluctuațiile de prețuri, proiectul a inclus o rezervă bugetară și a prevăzut posibilitatea ajustării devizelor prin acte adiționale justificate; • Pentru riscul legat de implicarea comunității, au fost planificate campanii de informare și consultare publică, sesiuni participative și materiale educative; Prin această abordare, riscurile nu au fost doar menționate formal, ci au fost corelate cu acțiuni concrete, responsabilități clare și indicatori de monitorizare, oferind proiectului o structură flexibilă și rezilientă. Astfel, analiza riscurilor a contribuit direct la creșterea fezabilității, sustenabilității și capacității de adaptare a intervenției, consolidând premisele pentru un impact durabil în comunitate.
Au fost introduse careva modificări în cadrul proiectului? Dacă da, în ce măsură acestea au dus la îmbunătățirea acestuia?	Da, în cadrul proiectului au fost introduse modificări semnificative, care au contribuit la optimizarea intervenției și la creșterea eficienței utilizării resurselor. Cea mai importantă ajustare a fost amânarea lucrărilor de reabilitare a străzii Mihai Eminescu (1,4 km) din orașul Călărași, ca urmare a obținerii unei finanțări paralele pentru instalarea rețelelor de canalizare în aceeași zonă. Decizia de a sincroniza cele două intervenții a fost justificată din punct de vedere tehnic și financiar, evitând suprapunerea lucrărilor și riscul de deteriorare ulterioară a drumului. Această modificare a dus la extinderea duratei de implementare cu 17 luni, însă nu a afectat negativ realizarea obiectivelor. Dimpotrivă, contribuția locală a fost suplimentată semnificativ, ceea ce a permis consolidarea rezultatelor și menținerea calității lucrărilor. În plus, proiectul a fost implementat în două etape, ceea ce a oferit flexibilitate în adaptarea activităților din teren.

	Totodată, au fost operate modificări care au vizat ajustarea listei de activități, ca urmare a unei estimări inițiale eronate a devizelor de cheltuieli. Concret, au fost excluse lucrările de reabilitare a 0,33 km de drum local din satul Palanca, precum și amenajarea a 8 popasuri turistice din totalul planificat. Decizia de reducere a acestor intervenții a fost luată pentru a asigura încadrarea în bugetul aprobat inițial și pentru a menține fezabilitatea financiară a proiectului.
2. Eficiența	
Au fost alocate suficiente resurse în program/proiect pentru a asigura atingerea obiectivelor/ rezultatelor propuse? Au fost acestea utilizate în mod adecvat/optim?	Proiectul a beneficiat de o alocare financiară corespunzătoare, suficientă pentru atingerea obiectivelor și livrarea rezultatelor planificate. Bugetul inițial, în valoare de 28.340.316,21 MDL, a fost mobilizat integral, cu o contribuție majoritară din partea Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (FNDRL) — 27.454.916,21 MDL (97%) — și o contribuție locală estimată inițial la 885.400 MDL. Pe parcursul implementării, proiectul a fost extins în două etape, desfășurate pe o durată totală de 53 de luni, cu o deviere de 17 luni față de planul inițial. Această ajustare a fost justificată prin suprapunerea intervenției de reabilitare a străzii Mihai Eminescu (1,44 km) cu lucrările de instalare a rețelelor de canalizare finanțate separat, ceea ce a impus amânarea lucrărilor de renovare până la finalizarea infrastructurii subterane. Decizia reflectă o abordare responsabilă, evitând dublarea lucrărilor și risipa de resurse. La finalul proiectului, suma totală valorificată a fost de 32.759.737,83 MDL, din care contribuția locală a crescut semnificativ la 5.304.821,62 MDL. Această majorare indică o implicare financiară sporită din partea applicantului, ceea ce a permis extinderea sau consolidarea anumitor activități fără afectarea contribuției FNDRL. Din perspectiva eficienței, resursele au fost utilizate în mod adecvat și optim, reflectând o capacitate bună de adaptare la condiții neprevăzute și o gestionare prudentă a bugetului. Activitățile realizate — reabilitarea drumurilor, amenajarea popasurilor, renovarea obiectivelor culturale, promovarea itinerarului turistic — au fost livrate conform standardelor tehnice și au generat rezultate tangibile pentru grupurile țintă. Proiectul a demonstrat o capacitate solidă de

	mobilizare și gestionare a resurselor, cu o intervenție logică adaptată contextului și cu un grad ridicat de eficiență financiară, în ciuda extinderii duratei de implementare. Aceste aspecte contribuie la validarea fezabilității și sustenabilității intervenției.
A fost respectat planul de implementare? Activitățile au fost implementate la timp?	Planul de implementare a suferit modificări majore, proiectul a înregistrat o deviere de 17 luni față de calendarul inițial, fiind finalizat în 53 de luni. Această întârziere a fost justificată și gestionată în mod responsabil, ca urmare a suprapunerii lucrărilor de reabilitare a străzii Mihai Eminescu (1,44 km) cu un alt proiect de infrastructură — instalarea rețelelor de canalizare. Decizia de amânare a renovării drumului până la finalizarea lucrărilor subterane a permis evitarea dublării intervențiilor și utilizarea eficientă a resurselor.
3. Eficacitatea (Rezultativitatea)	
Care sunt rezultatele obținute până în prezent în urma implementării programului/proiectului (în conformitate cu indicatorii stabiliți), precum și nivelul de calitate a acestora?	Până în prezent, proiectul turistic implementat în Regiunea Centru a generat rezultate conforme cu indicatorii stabiliți, contribuind semnificativ la dezvoltarea infrastructurii și la creșterea atractivității zonei. Printre realizările principale se numără: reabilitarea a 1,4 km de stradă în orașul Călărași, omologarea unui itinerar turistic regional, amenajarea a două popasuri turistice, amenajarea popasului din s. Iurceni (gradene și bloc sanitar), construcția unei scene de amfiteatru, renovarea parcului „Aleea Clasicilor”, reabilitarea Muzeului de Istorie și Etnografie și elaborarea unui spot publicitar. În anul 2022, în cadrul Muzeului, a fost creat și un Centru de Informare Turistică, rezultat a unui proiect transfrontalier, ceea ce contribuie la promovarea regiunii și la consolidarea cooperării internaționale. Totuși, în perioada post-implementare, destinată asigurării durabilității, au fost identificate unele deficiențe care afectează parțial calitatea rezultatelor. Popasul turistic de la Țigănești, compus din două foișoare, parcare și bloc sanitar, se află într-o stare degradată, iar eforturile de mobilizare a administrației publice locale pentru remedierea situației nu au avut succes. De asemenea, în anul 2024, la scena de vară au fost constatate neconformități structurale, inclusiv fisuri la pereții de sprijin și pilonii de rezistență, deteriorări la podeaua interioară și la scările de acces.

	Aceste constatări evidențiază necesitatea consolidării mecanismelor de monitorizare post-proiect și a implicării active a autorităților locale în întreținerea infrastructurii realizate. În ansamblu, rezultatele proiectului sunt relevante și conforme cu obiectivele propuse, însă durabilitatea acestora depinde de responsabilitatea partenerilor locali și de aplicarea măsurilor corective în timp util.
Toate grupurile țintă au acces la / pot utiliza rezultatele / serviciile proiectului?	Majoritatea grupurilor țintă identificate în cadrul proiectului au acces și pot utiliza rezultatele și serviciile generate, în special cele care țin de infrastructura turistică, obiectivele culturale reabilite și itinerarul omologat. Agenții economici din turism, autoritățile publice locale, turiștii, sportivii-cicliști și proprietarii de obiective turistice beneficiază direct de drumurile reabilite, de promovarea regiunii și de facilitățile create, precum scena de amfiteatru, muzeul renovat și Centrul de Informare Turistică activ rezultat din proiectului transfrontalier. Totuși, accesul nu este uniform pentru toate grupurile. În perioada de durabilitate post-implementare, au fost identificate limitări care afectează utilizarea optimă a unor rezultate. De exemplu, popasul turistic de la Țigănești se află într-o stare degradată, iar administrația locală nu a intervenit pentru remediere, ceea ce reduce accesul și funcționalitatea pentru turiști și cicliști. De asemenea, neconformitățile structurale constatate la scena de vară în 2024 — fisuri la pereții de sprijin, piloni și scări — pot afecta desfășurarea evenimentelor culturale și utilizarea de către comunitate. Astfel, proiectul a creat premise solide pentru accesul larg al grupurilor țintă la servicii și infrastructură, însă menținerea acestui acces depinde de implicarea continuă a autorităților locale și de aplicarea măsurilor de remediere acolo unde au fost identificate deficiențe.

În ce măsură sistemul de MBR¹ aplicat a contribuit la un proces de luare de decizii eficient?	Sistemul de Management Bazat pe Rezultate (MBR) aplicat în cadrul proiectului a contribuit semnificativ la un proces de luare a deciziilor eficient, prin structurarea clară a obiectivelor, indicatorilor și responsabilităților. Utilizarea cadrului logic, cu obiective specifice și indicatori SMART, a permis monitorizarea continuă a progresului și identificarea timpurie a riscurilor sau a deviațiilor. Deciziile majore — precum amânarea reabilitării străzii Mihai Eminescu din cauza lucrărilor la sistemul de sanitație sau ajustarea activităților în urma estimărilor financiare eronate — au fost fundamentate pe analiza periodică a rezultatelor și pe capacitatea sistemului MBR de a corela resursele cu impactul. De asemenea, raportarea pe etape și evaluarea indicatorilor au oferit transparență și au sprijinit adaptarea intervenției fără compromiterea obiectivelor esențiale. Sistemul MBR a funcționat ca un instrument de guvernare eficient, facilitând decizii informate, responsabile și orientate spre rezultate, în condiții de complexitate și constrângeri financiare.
A fost aplicat un mecanism de management al riscurilor? Cât de efectiv a fost aplicat acesta în atenuarea riscurilor?	Da, în cadrul proiectului a fost aplicat un mecanism de management al riscurilor, integrat în procesul de planificare prin matricea cadrului logic inclusă în cererea de finanțare. Eficiența mecanismului s-a reflectat în capacitatea echipei de proiect de a adapta intervenția în mod responsabil. De exemplu, amânarea lucrărilor de reabilitare a străzii Mihai Eminescu, ca urmare a suprapunerii cu lucrările la rețeaua de sanitație, a fost o decizie fundamentată pe analiza riscurilor și a permis evitarea dublării intervențiilor și a costurilor inutile. De asemenea, ajustarea activităților prin excluderea unor lucrări (0,3 km drum local și 8 popasuri turistice) a fost o măsură de atenuare a riscului financiar generat de estimările inițiale eronate. Totuși, în perioada post-implementare, au fost identificate riscuri care nu au fost gestionate complet, precum degradarea popasului turistic de la Țigănești și neconformitățile structurale la scena de vară. Aceste situații indică faptul că, deși mecanismul de management al riscurilor a fost aplicat eficient în faza de execuție, componenta de monitorizare și responsabilizare post-proiect

¹ Sistemul de monitorizare și evaluare bazat pe rezultate

	necesită consolidare.
În ce măsură rezultatele obținute au contribuit la atingerea obiectivelor programului/proiectului?	Rezultatele obținute în cadrul proiectului turistic din Regiunea Centru au contribuit în mod substanțial la atingerea obiectivelor stabilite, în special cele legate de îmbunătățirea infrastructurii turistice, promovarea patrimoniului cultural și creșterea atractivității regiunii pentru vizitatori. În concluzie, rezultatele obținute au contribuit în mod clar la realizarea obiectivelor proiectului, cu un grad ridicat de relevanță și eficiență, iar eventualele neconformități pot fi remediate prin consolidarea responsabilității partenerilor locali și a mecanismelor de monitorizare post-implementare.
4. Impactul	
Care este impactul proiectului deja observat și cel potențial? A reușit proiectul să contribuie eficient la atingerea obiectivului general?	Impactul proiectului turistic implementat în Regiunea Centru este vizibil atât la nivel local, cât și regional, confirmând contribuția sa eficientă la atingerea obiectivului general: dezvoltarea durabilă a turismului și creșterea atractivității zonei prin valorificarea patrimoniului cultural și îmbunătățirea infrastructurii. Impactul deja observat include: • Creșterea accesibilității către obiective turistice prin reabilitarea a 1,4 km de stradă în orașul Călărași; • Diversificarea ofertei turistice, prin omologarea unui itinerar regional și reabilitarea unor spații culturale precum Muzeul de Istorie și Etnografie și Parcul „Aleea Clasicilor”; • Crearea unui Centru de Informare Turistică funcțional în cadrul muzeului, integrat într-un proiect transfrontalier, care sprijină promovarea regiunii și informarea vizitatorilor; • Acces îmbunătățit pentru locuitorii regiunii, ceea ce stimulează economia locală și implicarea comunitară. Impactul potențial se referă la: • Consolidarea identității turistice regionale, prin integrarea obiectivelor în circuite tematice și colaborări interregionale; • Crearea de oportunități economice pentru agenții locali, meșteri populari și instituții culturale; • Creșterea vizibilității internaționale a regiunii prin parteneriate și promovare digitală;

	• Stimularea investițiilor ulterioare în infrastructură și servicii conexe. Totuși, pentru ca acest impact să se mențină și să se extindă, este esențială remedierea unor deficiențe identificate în perioada de durabilitate, precum starea degradată a popasului turistic de la Țigănești și neconformitățile structurale la scena de vară. Aceste aspecte pot afecta funcționalitatea unor componente și trebuie abordate prin implicarea activă a autorităților locale.
Au existat/există factori externi eventuali, care au pus/ar putea pune în pericol atingerea impactului proiectului?	Pe parcursul implementării și în perioada de durabilitate, au fost identificați factori externi care au influențat sau pot influența negativ impactul proiectului. Printre aceștia se numără: • Suprapunerea cu alte lucrări publice, care a generat întârzieri (ex. canalizarea pe strada Mihai Eminescu); • Estimări financiare inițiale eronate, ce au dus la excluderea unor activități (0,3 km de drum și 8 popasuri); • Implicare limitată a autorităților locale, reflectată în starea degradată a popasului din s. Țigănești; • Neconformități tehnice apărute la scena de vară în 2024 (fisuri la pereți, piloni, podea și scări); • Dependența de proiecte complementare, cum este Centrul de Informare Turistică din cadrul muzeului, integrat într-un proiect transfrontalier. Pentru a proteja impactul obținut, este esențială consolidarea monitorizării post-proiect și implicarea activă a partenerilor locali în întreținerea infrastructurii.
Care sunt efectele directe și indirecte, potențiale și/sau deja manifestate, sub aspect pozitiv sau negativ?	Implementarea proiectului turistic în Regiunea Centru a generat o serie de efecte vizibile, unele deja manifestate, altele cu potențial de dezvoltare în perioada următoare. Pe plan pozitiv, proiectul a reușit să transforme spații publice nevalorificate în puncte de atracție culturală și turistică. Strada Mihai Eminescu, anterior o arteră modestă, a devenit o cale de acces modernizată către obiectivele locale. Muzeul de Istorie și Etnografie, reabilitat și revitalizat, adăpostește acum un Centru de Informare Turistică activ, care oferă vizitatorilor informații relevante și contribuie la promovarea regiunii. Scena de amfiteatru și parcul „Aleea Clasicilor” au fost gândite ca spații de întâlnire și expresie

	culturală, iar itinerarul turistic omologat oferă o structură coerentă pentru explorarea zonei. Totuși, proiectul nu a fost lipsit de provocări. În perioada de durabilitate post-implementare, au fost identificate efecte negative care pot afecta funcționalitatea unor componente. Popasul turistic din s. Țigănești, deși construit cu intenția de a deservi turiștii și cicliștii, se află într-o stare degradată, iar autoritățile locale nu au intervenit pentru remediere. Mai mult, în 2024, la scena de vară au fost constatate fisuri la pereții de sprijin, pilonii de rezistență, podeaua interioară și scările, semnalând neconformități tehnice care necesită intervenții urgente. Aceste aspecte arată că, deși proiectul a avut un impact pozitiv clar, menținerea rezultatelor pe termen lung depinde de implicarea continuă a partenerilor locali și de aplicarea unor măsuri corective. Efectele indirecte — precum creșterea încrederii comunității, atragerea de noi investiții și consolidarea identității regionale — rămân posibile, dar sunt condiționate de o gestionare responsabilă a infrastructurii realizate.
5. Durabilitatea	
Există posibilitatea menținerii sau dezvoltării ulterioare ale beneficiilor proiectului după finalizarea lui sau a asistenței externe?	Da, există o posibilitate reală de menținere și chiar dezvoltare ulterioară a beneficiilor proiectului, cu condiția ca actorii locali să își asume responsabilitatea pentru continuitate. Crearea Centrului de Informare Turistică în cadrul Muzeului de Istorie și Etnografie, este un exemplu concret de integrare sustenabilă. Acest centru poate deveni un nod de promovare regională, atragere de parteneriate și coordonare a inițiativelor turistice viitoare. De asemenea, infrastructura realizată — strada reabilitată, parcul, scena de vară, itinerarul turistic — oferă o bază solidă pentru organizarea de evenimente culturale, atragerea de turiști și dezvoltarea de servicii conexe. Cu o implicare activă din partea autorităților publice locale și o strategie de întreținere și valorificare, aceste rezultate pot genera efecte economice și sociale pe termen lung. Totuși, menținerea beneficiilor depinde de capacitatea instituțională de a gestiona infrastructura, de mobilizarea comunității și de accesarea de noi surse de finanțare. Fără aceste

	componente, există riscul ca unele investiții să se degradeze sau să rămână sub utilizate.
Există un plan de durabilitate ca parte integrală a designului proiectului? Sunt alocate resursele necesare pentru implementarea lor? Sunt responsabilitățile părților stipulate clar?	Da, proiectul a inclus un plan de durabilitate ca parte integrantă a designului său, cu obiective clare privind menținerea rezultatelor și valorificarea infrastructurii realizate după finalizarea asistenței externe. Responsabilitățile părților implicate — autorități publice locale, instituții culturale și parteneri regionali — au fost stipulate în documentele de implementare și asumate formal. De exemplu, Muzeul de Istorie și Etnografie găzduiește Centrul de Informare Turistică, demonstrând continuitate și integrare instituțională. Totuși, alocarea resurselor pentru întreținerea infrastructurii variază. În unele cazuri, cum ar fi scena de vară sau popasul turistic de la Țigănești, lipsa intervenției din partea administrației locale indică o aplicare incompletă a planului de durabilitate. Aceste situații arată că, deși cadrul de durabilitate există, eficiența sa depinde de mobilizarea concretă a resurselor și de implicarea activă a actorilor locali.
Există responsabilități asumate (ownership) din partea beneficiarilor programului/proiectului? Sunt suficiente capacități instituționale și manageriale ca să asigure continuitate și utilizarea eficientă a beneficiilor proiectului?	Da, în cadrul proiectului au fost asumate responsabilități clare din partea beneficiarilor, în special a autorităților publice locale și a instituțiilor culturale implicate. Muzeul de Istorie și Etnografie, de exemplu, nu doar că a fost reabilitat, ci găzduiește și un Centru de Informare Turistică — un semn clar de implicare instituțională și de continuitate operațională. Capacitățile manageriale și instituționale sunt, în general, suficiente pentru a asigura utilizarea eficientă a beneficiilor proiectului, mai ales acolo unde există personal dedicat, parteneriate active și o viziune strategică. Totuși, există și zone unde această capacitate este fragilă. Starea degradată a popasului turistic de la Țigănești și lipsa intervenției din partea administrației locale indică o aplicare inconsistentă a responsabilităților asumate. La fel, neconformitățile tehnice apărute la scena de vară în perioada de durabilitate arată că monitorizarea și întreținerea nu sunt uniform gestionate.
Există un cadru de politici adecvat pentru menținerea corespunzătoare a beneficiilor/rezultatelor proiectului?	Da, există un cadru de politici adecvat care sprijină menținerea beneficiilor și rezultatelor proiectului turistic implementat în Regiunea Centru. Proiectul este aliniat cu documente strategice relevante la

	nivel național și regional, precum Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022-2028, Programul Operațional Regional 2022-2025 și politicile sectoriale în domeniul turismului, culturii și infrastructurii publice. Aceste politici prevăd măsuri de consolidare a capacității administrative, promovarea patrimoniului cultural și dezvoltarea durabilă a regiunilor. În plus, implicarea autorităților publice locale (APL-uri), a Consiliului Raional Călărași și a partenerilor regionali în implementarea proiectului oferă premise solide pentru continuitate. Crearea Centrului Regional de Dezvoltare și Promovare a Turismului contribuie la instituționalizarea rezultatelor, asigurând coordonarea activităților post-proiect, promovarea itinerarului turistic și valorificarea infrastructurii realizate. Prin urmare, cadrul de politici existent, împreună cu structurile locale implicate, oferă o bază funcțională pentru menținerea și extinderea impactului proiectului pe termen mediu și lung.
6. Aspecte transversale (cross-cutting)	
Respectarea Drepturilor Omului: - În ce măsură programul/proiectul a contribuit la promovarea drepturilor omului? - În ce măsură programul/proiectul a ținut cont de grupurile vulnerabile în procesul de planificare? Care a fost grupul vulnerabil identificat și inclus social? A avut acesta de câștigat sau de pierdut în urma implementării proiectului?	Proiectul turistic a contribuit indirect la promovarea drepturilor omului prin facilitarea accesului echitabil la infrastructură publică, servicii culturale și oportunități economice pentru diverse categorii sociale. Prin reabilitarea spațiilor publice, modernizarea drumurilor și integrarea obiectivelor culturale în circuite turistice, proiectul a susținut dreptul la mobilitate, la participare culturală și la dezvoltare comunitară. În procesul de planificare, s-a ținut cont de grupurile vulnerabile, în special de populația rurală din zonele mai puțin accesibile, care anterior nu beneficia de infrastructură turistică sau de servicii publice adecvate. Prin extinderea accesului la drumuri renovate, popasuri turistice și spații de recreere, aceste comunități au fost incluse social și au avut de câștigat în urma implementării proiectului. De asemenea, meșterii populari și centrele meșteșugărești — adesea marginalizate în economia formală — au fost sprijiniți prin integrarea în oferta turistică regională, ceea ce le-a oferit vizibilitate și oportunități de valorificare economică. Astfel, proiectul a respectat principiile incluziunii și echității, contribuind la crearea unui cadru favorabil pentru participarea activă a grupurilor vulnerabile

	și la consolidarea coeziunii sociale în regiune.
<u>Respectarea egalității de gen</u> În ce măsură programul/proiectul a ținut cont de aspectele de gen în procesul de planificare și implementare? Câte femei/fete și câți bărbați/băieți au beneficiat de rezultatele, produsele proiectului?	Rezultatele proiectului respectă în totalitate principiul privind egalitatea de gen, serviciile fiind prestate tuturor doritorilor. Impactul social și egalitatea de șanse al proiectului este major, prin creșterea gradului de socializare a locuitorilor și asigurarea unui climat sănătos de conviețuire în cadrul comunității. Proiectul a integrat principiile egalității de gen atât în etapa de planificare, cât și în cea de implementare, asigurând acces echitabil la activități și rezultate pentru toate persoanele implicate, indiferent de gen. • În orașul Călărași, raionul Călărași, au beneficiat 4.668 femei și 3.370 bărbați, ceea ce reflectă o participare majoritară a femeilor. • În satul Iurcenii, raionul Nisporeni, au beneficiat 600 femei și 655 bărbați, cu o distribuție relativ echilibrată între genuri. Aceste date confirmă că proiectul a fost accesibil și relevant pentru ambele categorii de gen, contribuind la promovarea incluziunii și echității în comunitățile vizate.
<u>Respectarea necesităților privind protecția mediului:</u> S-a ținut cont de aspectele ecologice la etapa de elaborare, precum și implementare a programului/proiectului? Care a fost influența proiectului asupra stării mediului (pozitivă sau negativă) și ce măsuri au fost întreprinse pentru ameliorarea acestora?	După terminarea lucrărilor din cadrul proiectului, calitatea aerului, solului și a apei nu s-a modificat. În perioada lucrărilor au fost urmărite regulile impuse prin Legea nr. 209/2016 privind deșeurile pe perioada desfășurării șantierului, astfel încât să fie evitată contaminarea terenului, contaminarea apelor curgătoare sau freatice, poluarea fonică a vecinătății, degajarea de noxe sau substanțe cu suspensie în atmosferă. Toate operațiunile de evacuare a deșeurilor, precum și a ambalajelor substanțelor toxice s-au executat în baza unui contract cu o companie de salubritate autorizată. La etapa de elaborare a proiectului au fost analizate toate aspectele ecologice, fiind obținute coordonări necesare de la instituțiile responsabile în domeniu. De asemenea, la recepțiile la terminarea lucrărilor, în cadrul comisiilor respective, au participat reprezentanții serviciilor ecologice. Aceștia s-au expus pozitiv referitor la influența proiectului asupra stării mediului, semnând procesele verbale corespunzătoare. Impactul obiectivului de investiție raportat la contextul natural și antropic în care se integrează, se bazează pe respectarea integrității mediului natural, cu asigurarea exploatării resurselor naturale și culturale pentru generațiile viitoare.

Bună guvernare: Pe parcursul planificării și implementării programului/proiectului a fost asigurat modul participativ și transparența procesului decizional?	Da, pe parcursul planificării și implementării proiectului turistic în Regiunea Centru, a fost asigurat un mod participativ și transparent de luare a deciziilor. Consultările cu autoritățile publice locale, instituțiile culturale și partenerii regionali au stat la baza definirii obiectivelor și activităților, iar implicarea acestora a fost formalizată prin acorduri și responsabilități clare. Procesul decizional a fost susținut de mecanisme de raportare periodică, evaluări intermediare și sesiuni de coordonare, care au permis ajustarea activităților în funcție de realitățile din teren. De exemplu, decizia de a amâna reabilitarea străzii Mihai Eminescu sau de a exclude anumite lucrări din cauza constrângerilor financiare a fost luată în mod transparent, cu justificări tehnice și financiare comunicate partenerilor.
Concluzii:	
Implementarea proiectului turistic în Regiunea Centru a generat rezultate relevante și vizibile, contribuind la dezvoltarea infrastructurii, promovarea patrimoniului cultural și creșterea atractivității zonei. Activitățile realizate — reabilitarea străzii Mihai Eminescu, renovarea muzeului și parcului, omologarea itinerarului turistic și crearea Centrului de Informare Turistică, au fost livrate la un nivel calitativ ridicat și au avut un impact pozitiv asupra comunității locale și a vizitatorilor. Totuși, proiectul a întâmpinat provocări legate de estimările financiare inițiale, care au dus la excluderea unor activități, precum și deficiențe tehnice și de întreținere apărute în perioada de durabilitate. Starea degradată a popasului turistic de la Țigănești și neconformitățile structurale la scena de vară indică o aplicare incompletă a planului de durabilitate și o implicare limitată din partea unor autorități locale.	
Recomandări cheie (în ordinea gradului de importantă și adresate principalelor părți interesate):	
1. Îmbunătățirea mecanismelor de monitorizare post-implementare. Se recomandă instituirea unui sistem clar de verificare periodică a stării infrastructurii realizate, cu responsabilități distribuite între autoritățile locale și instituțiile beneficiare. Acest mecanism ar trebui să includă proceduri de raportare, inspecții tehnice și planuri de intervenție în caz de degradare. 2. Remedierea urgentă a neconformităților tehnice identificate. Este necesară intervenția tehnică asupra scenei de vară, unde au fost constatate fisuri la pereții de sprijin, pilonii de rezistență, podeaua interioară și scările. De asemenea, se impune reabilitarea popasului turistic de la Țigănești, aflat într-o stare nefuncțională, pentru a asigura utilizarea corespunzătoare de către grupurile țintă. 3. Clarificarea și consolidarea responsabilităților instituționale. Se recomandă revizuirea și formalizarea angajamentelor asumate de autoritățile publice locale privind întreținerea infrastructurii, cu alocarea de resurse bugetare dedicate și includerea acestor obligații în planurile de dezvoltare locală.	

4. Valorificarea și extinderea funcționalității Centrului de Informare Turistică Având în vedere funcționarea optimă a centrului, se recomandă integrarea acestuia într-o rețea regională de promovare turistică, cu rol de coordonare, informare și atragere de parteneriate.
5. Accesarea de finanțări complementare pentru întreținere și extindere. Se recomandă identificarea de surse externe (naționale, europene sau private) pentru susținerea durabilității infrastructurii realizate și pentru dezvoltarea de noi activități turistice și culturale în regiune.
6. Stimularea participării comunitare și a actorilor locali. Implicarea cetățenilor, meșterilor populari și agenților economici în utilizarea și animarea spațiilor create, poate contribui la creșterea gradului de utilizare, la consolidarea identității locale și la menținerea impactului pe termen lung.

II. Realizarea indicatorilor de produs și rezultat în cadrul proiectului

Realizarea indicatorilor de produs și rezultat în cadrul proiectului			
Nr. d/o	Indicatori planificați:	Rezultatele principale atinse la finele proiectului:	Notă explicativă
Indicatori de produs			
	Campanii de conștientizare, inclusiv		
	Panouri informative pentru campanii de conștientizare	4	Au fost instalate 4 panouri
	Lucrări realizate		
501	Nr. atracții turistice construite -2	2	A fost construit popasul din s. Țigănești și scena amfiteatru din or. Călărași
502	Nr. atracții turistice renovate-2	2	A fost renovat popasul din Iurceni și muzeul din or. Călărași
503	Nr. atracții turistice amenajate-1	1	A fost amenajat Parcul "Aleea Clasicilor" din or. Călărași
505	Drum de acces renovat	1,44 km	Renovată str. M. Eminescu din or. Călărași
Indicatori de rezultat			
507	Nr. obiective turistice incluse în circuitul turistic	5	Realizat

III. Lista documentelor analizate:

1. Cererea de Finanțare.
2. Matricea Cadrului Logic.
3. Strategia de Dezvoltare Regională Centru.
4. Contractele de antrepriză și servicii.

5. Raport narativ final privind activitatea desfășurată în cadrul proiectului.
6. Planul de măsuri privind asigurarea durabilității proiectului.
7. Nota informativa privind asigurarea durabilității proiectului.

15.09.2025

Raportor

Alina Bujor-Luca, Șef Secția monitorizare și evaluare, ADR Centru

Coordonator

Ion Pînzari, director, ADR Centru